

Η ΑΝΑΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΩΣ*

(1948 - 1967)

Του Δρος ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ ΓΕΡΩΝΥΜΑΚΗ
Γενικοῦ Διευθυντοῦ Ε.Σ.Υ.Ε.

I. Εἰσαγωγή

Ἡ κατανομή τοῦ εἰσοδήματος ὑπῆρξε, κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον, ἐκ τῶν πλέον ἐπιμάχων σημείων τῆς οἰκονομικῆς θεωρίας καὶ ἐκ τῶν πλέον φλεγόντων προβλημάτων τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Τοῦτο προέκυψεν ὡς ἄμεσος συνέπεια, ἀφ' ἑνὸς μὲν τῆς συνεχῶς αὐξανομένης σημασίας τὴν ὁποίαν ἀποδίδει ἡ σύγχρονος οἰκονομικὴ θεωρία εἰς τὴν ποσοτικὴν μέτρησιν (Quantification) καὶ ἀφ' ἑτέρου λόγῳ τῶν μεγάλων πολιτικῶν ἐπιπτώσεων τὰς ὁποίας ἔχει ἡ κατανομή τοῦ εἰσοδήματος εἰς μίαν ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἰδέα τοῦ Κράτους - πρόνοια (Welfare states) ἔχει, μὲ σημαντικὰς ἀποκλίσεις, καθολικὴν ἀναγνώρισιν (1). Πράγματι, τὸ κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα τῶν διαφόρων τάξεων τοῦ πληθυσμοῦ παρουσιάζεται ὡς ἰδεῶδες σύνθημα διὰ πολιτικὰς ἐκστρατείας, λόγῳ τοῦ ὅτι, ὑποτίθεται, πρόκειται περὶ ἑννοίας ὀλιγώτερον «ἔσωτερικῆς» ἐκ τῆς ἑννοίας τῶν λοιπῶν οἰκονομικῶν μεγεθῶν καὶ συνεπῶς εὐκολώτερον κατανοητῆς ὑπὸ τοῦ εὐρέος κοινοῦ.

Ἡ ἄποψις αὕτη ἀποτελεῖ ἐν τούτοις ὑπερβολικὴν ἀπλοποίησιν. Εἰς τὴν πραγματικότητα, τὸ κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα ὑποφέρει ἐξ ἴσου ἀπὸ τὴν

* Ἡ παρούσα ἐργασία ἀποτελεῖ ἀνακοίνωσιν τοῦ συγγραφέως εἰς τὸ ἐν Nethani τοῦ Ἰσραὴλ κατὰ τὸν Αὐγουστον 1969 διεθνὲς συνέδριον τῆς International Association for Research and Wealth, τῆς ὁποίας τυγχάνει τακτικὸν μέλος. Λόγῳ τοῦ ἐπιστημονικοῦ ἐνδιαφέροντος τὸ ὁποῖον αὕτη παρουσιάζει, ἐκρίθη σκόπιμος ἡ μετάφρασις ἐκ τῆς ἀγγλικῆς καὶ ἡ παρουσίαις ταύτης διὰ τῶν στηλῶν τοῦ περιοδικοῦ.

(1) «Since this distribution is a focal point at which the functioning of the economic system impinges upon the human beings who are the living members of society and for whom and through whom the society operates, it is an important datum for understanding the reactions and behavior patterns of human beings as producers, consumers and savers». Simon Kuznets, «Economic Growth and Income Inequality». American Economic Review (March, 1955) p. 27.

γλωσσολογικήν ἀσάφειαν καὶ ἐννοιολογικήν ρευστότητα ὡς καὶ οἱ λοιποὶ οἰκονομικοὶ ὄροι καὶ γενικώτερον αἱ ἐννοιαὶ καὶ οἱ ὀρισμοὶ ὄλων τῶν κοινωνικῶν ἐπιστημῶν. Συνεπῶς, ἡ ἐπικρατοῦσα ἀπλοποιημένη παρουσίασις καὶ ἐκλαίκευμένη περιγραφή ἐνὸς πολυπλόκου οἰκονομικοῦ προβλήματος ὀδηγεῖ συχνάκις εἰς παραπλανητικὰ συμπεράσματα.

Ὡς ἐκ τῆς ἀνωτέρω ρευστότητος τῆς ἐννοίας, συνάγεται ἀβιάστως, ὅτι τὸ κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα δύναται νὰ ἐξετασθῆ ἀπὸ διαφόρους ὀπτικές γωνίας, ἐκάστη δὲ ἐξέτασις ὀδηγεῖ ἐκάστοτε εἰς αὐτοτελεῆ συμπεράσματα.

Ἡ κατανομή τοῦ εἰσοδήματος κατὰ κοινωνικὰς τάξεις, εἰδικώτερον, εἶναι ἐν ἐξαιρετικῶς δυσχερῆς ἐγχείρημα, τὸ ὁποῖον ἀπαιτεῖ τὴν συμβολὴν τόσον τοῦ οἰκονομολόγου, ὅσον καὶ τοῦ κοινωνιολόγου. Δὲν πρέπει δὲ νὰ παραβλέπεται τὸ γεγονός ὅτι, ὅσονδῆποτε συστηματικὴ καὶ ἂν ὑπῆρξεν ἡ καταβληθεῖσα προσπάθεια, ἡ διαχωριστικὴ γραμμὴ τῆς διακρίσεως τῶν τάξεων βασιζέται ἀναποφεύκτως ἐπὶ ὑπερβολικῶν γενικεύσεων καὶ ἀναποδείκτων ὑποθέσεων. Πράγματι, δὲν εἶναι ἀσυνήθης ἡ περίπτωσις κατὰ τὴν ὁποίαν εἰς ἡμερομίσθιος ἀνήκων εἰς τὴν ἐργατικὴν τάξιν νὰ ἀμείβεται ἱκανοποιητικώτερον ἐνὸς ὑπαλλήλου τῆς μεσαίας τάξεως. Ἐπιπροσθέτως, ὑπάρχει ἐν μέγα ἐννοιολογικὸν πρόβλημα, ὅσον ἀφορᾷ τὸν ὄρισμὸν τοῦ εἰσοδήματος ἐκ περιουσίας, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου αἱ σχετικαὶ μακροοικονομικαὶ θεωρίαι διαφέρουν αἰσθητῶς. Ὡς ἐκ τούτου, ἔχω τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι ἡ διάκρισις τοῦ πληθυσμοῦ εἰς τάξεις ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ κτωμένου εἰσοδήματος εἶναι τεχνικῶς μὲν λίαν δυσχερῆς, ὡς ἀναλυτικὴ δὲ μέθοδος οὐχὶ ἰδιαιτέρως χρήσιμος.

Γενικῶς, ἡ ἀνάλυσις τῆς κατανομῆς τοῦ εἰσοδήματος δύναται νὰ γίνῃ ὡς κάτωθι :

α) Κατανομή μεταξὺ τοῦ συνολικοῦ πληθυσμοῦ, ὡς εἶναι τὸ κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα, τὸ ὁποῖον θεωρεῖται ὡς ὁ κύριος σχετικὸς οἰκονομικὸς δείκτης.

β) Κατανομή μεταξὺ τοῦ ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ, ἥτοι μεταξὺ τῶν ἀτόμων τῶν ἀμέσως συμμετεχόντων εἰς τὴν παραγωγικὴν διαδικασίαν.

γ) Λειτουργικὴ κατανομή μεταξὺ τῶν συντελεστῶν τῆς παραγωγῆς, τῆς ἐργασίας καὶ τοῦ κεφαλαίου.

δ) Κατανομή μεταξὺ καταναλώσεως καὶ ἐπενδύσεων.

ε) Κατανομή κατὰ κοινωνικὰς καὶ ἐπαγγελματικὰς τάξεις ἢ ὁμάδας εἰσοδήματος.

στ) Κατανομή κατὰ γεωγραφικὰς περιοχάς.

Ἐκάστη ἐκ τῶν ἀνωτέρω κατανομῶν ἐξυπηρετεῖ ἓνα εἰδικὸν σκοπὸν καὶ συνεπῶς εἶναι τῆς αὐτῆς σπουδαιότητος. Ἀναλόγως τοῦ ἐπιδιωκόμενου σκοποῦ, εἶναι πρόσφορος ἄλλοτε ἢ μία διάκρισις τῆς κατανομῆς καὶ ἄλλοτε ἢ ἕτερα.

Ἡ κατανομή τοῦ εἰσοδήματος ἔχει ὄλως ἰδιαιτέραν σημασίαν διὰ τὰς ὑπὸ ἀνάπτυξιν χώρας, δεδομένου ὅτι εἰς τὰς χώρας ταύτας ὑφίσταται ἡ γνωστὴ σύγκρουσις μεταξὺ τῶν δύο κυρίων στόχων τῆς κυβερνητικῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς, ἥτοι τῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς δικαιότερας κατανομῆς τοῦ εἰσοδήματος. Ἐρωτᾶται : ποῖος ἐκ τῶν δύο τούτων στόχων ἔχει ἄμειον προτεραιό-

τητα; Ἡ, εἶναι δυνατή, εἰς μίαν ἐλευθέραν οἰκονομίαν, ἢ διὰ τῆς καταλλήλου πολιτικῆς ἐπίτευξις ἀμφοτέρων τῶν στόχων;

Εἰς τὸ ἀκανθῶδες τοῦτο ἐρώτημα, τὸ ὁποῖον ἀπησχόλησε τοὺς οἰκονομολόγους κατὰ τὰς δύο τελευταίας δεκαετίας, δὲν ἐδόθη μέχρι σήμερον ἱκανοποιητικὴ ἀπάντησις. Διαφορετικαὶ θεωρητικαὶ ἀπόψεις ἢ ἀξιολογήσεις ἀφ' ἑνὸς καὶ ἔλλειψις καταλλήλων στατιστικῶν πληροφοριῶν ἀφ' ἑτέρου εἶχον ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐμφάνισιν ἐκτενοῦς σχετικῆς βιβλιογραφίας, οὐχὶ ὁμως καὶ τὴν συναγωγὴν τελικοῦ συμπεράσματος. Ἐπὶ πλείον, συμφώνως πρὸς ὠρισμένας ἀπόψεις, τὸ πρόβλημα παρουσιάζει μίαν ἐσωτερικὴν ἀντίφασιν, ἢ ὁποία δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιλυθῇ δι' οἰουδήποτε ἐπιστημονικοῦ συλλογισμοῦ ἢ ἐμπειρικῆς προσπαθείας.

Εἰς τὴν παροῦσαν ἐργασίαν θὰ χρησιμοποιήσωμεν τὰ στοιχεῖα τῶν Ἐθνικῶν Λογαριασμῶν τῆς Ἑλλάδος, τὰ ὁποία καλύπτουν ὅλην σχεδὸν τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον.

Πρὶν ὁμως εἰσέλθωμεν εἰς τὴν ἀνάλυσιν τῆς κατανομῆς τοῦ εἰσοδήματος ἐν Ἑλλάδι, θὰ ἐπιχειρήσωμεν μίαν συνοπτικὴν ἐπισκόπησιν τῆς πορείας τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν περίοδον.

II. Τάσεις τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας μεταπολεμικῶς

Ἡ Ἑλλὰς ἦτο ἡ τελευταία χώρα τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ἢ ὁποία εἰσῆλθεν εἰς τὴν παγκόσμιον προσπάθειαν ἀναπτύξεως. Πράγματι, ἡ περίοδος ἀνασυγκροτήσεως εἰς τὴν Ἑλλάδα ἤρχισε τὸ 1950, διότι ὁ συμμοριτοπόλεμος, ὁ ὁποῖος ἠκολούθησε τὸν δεῦτερον Παγκόσμιον πόλεμον, ἔληξε τὸ 1949. Ἐκτοτε ἡ Ἑλληνικὴ Οἰκονομία ἐπέδειξε μίαν σημαντικὴν δημιουργικὴν δραστηριότητα, ἢ ὁποία ὄχι μόνον ἀποκατέστησε τὰς κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Παγκοσμίου πολέμου καὶ τοῦ συμμοριτοπολέμου ζημίας, ἀλλὰ συνέβαλε μεγάλως εἰς τὴν αὐξησιν τοῦ ὑφισταμένου ἐθνικοῦ κεφαλαίου. Εἶναι ἀξιοσημείωτον δέ, ὅτι ἡ ἀνάπτυξις αὕτη ἔλαβε χώραν, ἐξαιρουμένης τῆς περιόδου μέχρι τοῦ 1956, ἄνευ πληθωριστικῶν φαινομένων—περίπτωσης ἀσυνήθης εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως.

Ἡ ἔρευνα ἢ ὁποία ἀκολουθεῖ, ἀναφέρεται εἰς τὴν περίοδον 1948—1967, διὰ τὴν ὁποίαν στοιχεῖα περὶ τοῦ εἰσοδήματος εἶναι διαθέσιμα ἐκ τῶν Ἐθνικῶν Λογαριασμῶν τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ ὅλη περίοδος χαρακτηρίζεται ἀπὸ σταθερὰν οἰκονομικὴν πρόοδον. Πράγματι, ἐνῶ τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα τὸ 1948 ἀνῆρχετο εἰς 44.446 ἑκατ. δρχ., ἦτο κατὰ 3,2% ὑψηλότερον τοῦ προπολεμικοῦ ἔτους 1936, μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1948 καὶ 1967 οἱ μέσοι ἐτήσιοι ρυθμοὶ αὐξήσεως τοῦ ἀκαθαρίστου ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ τοῦ κατὰ κεφαλὴν εἰσοδήματος, εἰς σταθερὰς τιμὰς 1958, ἀνῆλθον εἰς 6,4% καὶ 5,5% ἀντιστοίχως (ἰδὲ πῖνακα 3).

Τὸ ἐπίτευγμα τοῦτο εἶναι ἀναμφισβητήτως ἐντυπωσιακόν, συγκρινόμενον μὲ τὰ ἐπιτεύγματα πολλῶν ἄλλων χωρῶν. Δέον ἐν τούτοις νὰ σημειωθῇ, ὅτι εἰς τὴν περίπτωσιν μιᾶς ὑποαναπτύκτου χώρας, ἢ ἀπλῆ αὐξησης τοῦ εἰσο-

δήματος, όσονδήποτε έντυπωσιακή και άν είναι, έχει σχετικήν σημασίαν, άν δέν συνοδεύεται παραλλήλως μέ μεταβολάς εις τήν διάρθρωσιν τής Οικονομίας. Είναι άκριβώς εις τό σημείον, όπου διαφοροποιούνται αί έννοιαι τής οικονομικής ανάπτυξεως και τής οικονομικής προόδου ή άνόδου. Τελική, συνεπώς, αξιολόγησις τών έπιτευγμάτων τής Έλληνικής Οικονομίας δέν δύναται νά γίνη άνευ τής προηγούμενης διαπιστώσεως τοιούτων διαρθρωτικών μεταβολών.

Η κυρία διαρθρωτική διαφορά μεταξύ άνεπτυγμένων και ύπό ανάπτυξιν οικονομιών έγκειται εις τήν σχετικήν σπουδαιότητα του άγροτικού εισοδήματος, ως αύτη έμφάνεται εις τόν κατωτέρω πίνακα 1, περιέχοντα τό ποσοστόν συμμετοχής του άγροτικού εισοδήματος και τής άπασχολήσεως εις τινας χώρας διαφόρων έπιπέδων ανάπτυξεως.

Π ί ν α ξ 1

*Εκατοστιαία συμμετοχή του άγροτικού εισοδήματος ως προς τό ακαθάριστον έγχώριον προϊόν εις τιμές παραγωγού, ως και του ένεργου άγροτικού πληθυσμού ως προς τό σύνολον του ένεργου πληθυσμού

	Έκατοστιαία συμμετοχή	
	Άγροτικού εισοδήματος ως προς τό ακαθάριστον έγχώριον προϊόν εις τρεχούσας τιμές παραγωγού, έτους 1965 (1)	Ένεργου άγροτικού πληθυσμού ως προς τό σύνολον του ένεργου πληθυσμού (2)
1. Ηνωμένοι Πολιτεΐαι	4	6,5 (1960)
2. Βέλγιον	6	7,2 (1961)
3. Γερμανία (Δυτική)	5	11,3 (1964)
4. Όλλανδία	8	10,7 (1960)
5. Αύστρία	9	22,8 (1961)
6. Δανία	11	17,5 (1960)
7. Ίαπωνία	12	27,4 (1964)
8. Ίταλία	13	24,9 (1964)
9. Φινλανδία	18	35,5 (1960)
10. Ίρλανδία	22	35,2 (1961)
11. Πορτογαλία	21	42,3 (1960)
12. Ίσπανία	21 (1964)	34,6 (1964)
13. Έλλάς	25	53,9 (1961)
14. Τουρκία	36	75,0 (1965)
15. Κορέα	41	...

Πηγή : 1) Yearbook of National Accounts Statistics 1966, United Nations, New York, 1967.

2) Yearbook of Labour Statistics, I.L.O., Geneva, 1965.

Τά σχετικά στοιχεία δια μίαν χρονολογικήν άνάλυσιν τής εξέλιξεως τής Έλληνικής Οικονομίας δίδονται εις τόν κατωτέρω πίνακα 2.

Πίναξ 2

Ἀκαθάριστον ἐγχώριον προϊόν καὶ ἔθνικὸν εἰσοδήμα
εἰς τιμὰς παραγωγῆς, 1938 - 1967

Εἰς ἑκατομμύρια δραχμῶν
Εἰς σταθερὰς τιμὰς 1958

Ἔτος	Γεωργία		Βιομηχανία		Ὑπηρεσίαι		Ἀκαθάρ. ἐγχώριον προϊόν		Καθάρων εἰσοδήμα ἐκ τῆς ἀγροδ.	Ἀκαθάρτων ἐθνικῶν εἰσοδήμα
	ἀπόλυτοι ἀριθμοὶ	%	ἀπόλυτοι ἀριθμοὶ	%	ἀπόλυτοι ἀριθμοὶ	%	ἀπόλυτοι ἀριθμοὶ	%		
1938	14.800	34,6	9.475	22,2	18.437	43,2	42.712	100,0	358	43.070
...
1948	12.676	28,7	7.003	15,8	24.530	55,5	44.209	100,0	237	44.446
1949	17.512	33,2	8.387	15,9	26.831	50,9	52.753	100,0	180	52.933
1950	15.250	28,8	10.629	20,1	27.066	51,1	52.945	100,0	379	53.324
1951	17.319	30,3	10.986	19,2	28.832	50,5	57.137	100,0	555	57.692
1952	16.301	28,6	11.053	19,4	29.712	52,0	57.066	100,0	703	57.769
1953	20.596	31,9	12.691	19,7	31.183	48,4	64.470	100,0	597	65.067
1954	19.974	30,1	13.813	20,8	32.554	49,1	66.341	100,0	845	67.186
1955	21.351	30,2	15.386	21,7	34.100	48,1	70.837	100,0	910	71.747
1956	21.944	29,2	17.236	22,9	35.947	47,9	75.127	100,0	1.422	76.549
1957	24.808	30,7	18.348	22,7	37.727	46,6	80.883	100,0	1.909	82.792
1958	22.946	27,7	20.240	24,4	39.769	47,9	82.955	100,0	1.459	84.414
1959	24.095	27,9	21.390	24,7	41.017	47,4	86.502	100,0	1.531	88.033
1960	22.185	25,0	23.640	26,6	43.034	48,4	88.859	100,0	2.063	90.922
1961	27.151	27,6	25.464	25,9	45.831	46,5	98.446	100,0	2.487	100.933
1962	25.184	24,9	27.057	26,8	48.739	48,3	100.980	100,0	2.755	103.735
1963	27.138	24,9	29.760	27,4	51.907	47,7	108.805	100,0	3.195	112.000
1964	28.859	24,4	33.166	28,1	56.067	47,5	118.092	100,0	3.514	121.606
1965	29.612	23,3	36.300	28,6	60.941	48,0	126.853	100,0	3.722	130.575
1966	29.645	21,9	40.213	29,7	65.417	48,4	135.275	100,0	3.958	139.233
1967*	30.987	22,0	41.531	29,5	68.235	48,5	140.753	100,0	4.396	145.149

* Προσωρινὰ στοιχεῖα.

Πηγή: Ὑπουργεῖον Συντονισμοῦ : Διεύθυνσις Ἐθνικῶν Λογαριασμῶν.

Τὰ στοιχεῖα τοῦ πίνακος 2 δίδουν εἰκόνα τῶν σημαντικῶν θετικῶν διαρθρωτικῶν μεταβολῶν, τῶν σημειωθεισῶν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Οἰκονομίαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς περιόδου 1938-1967. Συγκεκριμένως, μεταξύ τῶν δύο ἀκραίων ἔτων τῆς περιόδου παρατηροῦνται αἱ κάτωθι ἐξελίξεις :

- Ἡ συμμετοχὴ τοῦ ἀγροτικοῦ εἰσοδήματος εἰς τὸ ἀκαθάριστον ἐγχώριον προϊόν εἰς τιμὰς παραγωγῆς κατῆλθεν ἀπὸ 34,6% εἰς 22,0%.
- Ἡ συμμετοχὴ τοῦ εἰσοδήματος ἐκ τῆς Βιομηχανίας εἰς τὸ ἀκαθάριστον ἐγχώριον προϊόν ὄχι μόνον ἠυξήθη ἀπὸ 22,2% εἰς 29,5%, ἀλλὰ ἐπίσης ὑπερέκρασεν εἰς σπουδαιότητα τὸ ἀγροτικόν, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1960· καὶ

γ) Ἡ συμμετοχὴ τοῦ εισοδήματος ἐξ Ὑπηρεσιῶν εἰς τὸ ἀκαθάριστον ἐγχώριον προϊόν ηὔξηθη ἀπὸ 43,2% εἰς 48,5%.

Παρουσιάζει, πιθανῶς, ἐνδιαφέρον ἡ ἐξέτασις τοῦ ρυθμοῦ ἀναπτύξεως τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας κατὰ βραχυτέρας περιόδους, τουτέστι κατὰ πενταετίαν, ὡς ἐμφαίνεται εἰς τὸν πίνακα 3.

Πίναξ 3

Μέσος ἐτήσιος ρυθμὸς ἀναπτύξεως κατὰ πενταετείς περιόδους (1)

	1948 - 1953	1953 - 1958	1958 - 1963	1963 - 1967	1948 - 1967
1. Ἀκαθάριστον ἐγχώριον προϊόν	7,80	5,20	5,60	6,70	6,30
2. Κατὰ κεφαλὴν ἐγχώριον προϊόν	6,65	4,25	4,80	5,95	5,40
3. Ἀκαθάριστον ἐθνικὸν εἰσόδημα	7,90	5,35	5,80	6,75	6,40
4. Κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα	6,75	4,40	5,05	6,00	5,50

(1) Ὑπολογισμοὶ βάσει σταθερῶν τιμῶν ἔτους 1958.

Πηγή: Ἐθνικοὶ Λογαριασμοὶ τῆς Ἑλλάδος, Ὑπουργεῖον Συντονισμοῦ, Διεύθυνσις Ἐθνικῶν Λογαριασμῶν, Ἀθήναι.

Χαρακτηριστικόν, ἄξιον ἰδιαιτέρας μνείας, εἶναι τὸ γεγονός, ὅτι κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ἐπισκοπούμενης περιόδου τὸ ἀκαθάριστον ἐθνικὸν εἰσόδημα ηὔξηθη μὲ ταχύτερον ρυθμὸν τοῦ ἀγροτικοῦ εισοδήματος, ἐξέλιξιν ἐνδεικτικῆ τῆς ἐν τῷ μεταξύ συντελεσθείσης διαρθρωτικῆς μεταβολῆς εἰς τὴν παραγωγὴν. Ὁ ρυθμὸς αὐξήσεως τοῦ ἀκαθάριστου ἐγχωρίου προϊόντος καὶ τοῦ ἐθνικοῦ εισοδήματος ἦτο ταχύτερος κατὰ τὴν περίοδον 1963-1967, λόγω τῶν πραγματοποιηθεισῶν κατὰ τὰ ἀμέσως προηγούμενα τῆς περιόδου ταύτης ἔτη ὑψηλῶν βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων.

Ὁ ρυθμὸς αὐξήσεως τῆς ὅλης περιόδου 1948-1967 εἶναι μικρότερος ἀπὸ τὸν ἐπιτευχθέντα μετὰ τὸ ἔτος 1963. Ὁ χαμηλὸς ρυθμὸς αὐξήσεως κατὰ τὴν περίοδον 1958-1963 δύναται νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὰς διαρθρωτικὰς ἀδυναμίας τῆς Οἰκονομίας, ὡς ἡ μεγάλη συμμετοχὴ τοῦ ἀγροτικοῦ εισοδήματος, ἐνῶ κατὰ τὴν περίοδον 1963-1967 τὸ ρυθμιστικὸν μέγεθος ἦτο, λόγω τῶν ἐν τῷ μεταξύ σημειωθεισῶν ἐξελίξεων, ἡ βιομηχανικὴ παραγωγή εἰς τοὺς δευτερογενεῖς καὶ τριτογενεῖς κλάδους τῆς Οἰκονομίας.

Μετὰ τὴν συνοπτικὴν ταύτην παρουσίαν τῆς μεταπολεμικῆς ἐξελίξεως τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας, εἰσπρόχθετα εἰς τὸ κύριον μέρος τῆς παρουσίας ἐργασίας, ἦτοι τὴν ἐξέτασιν τῶν διαφόρων μορφῶν τῆς κατανομῆς τοῦ εισοδήματος.

III. Λειτουργική κατανομή τοῦ εἰσοδήματος

Ἡ μελέτη τῆς λειτουργικῆς κατανομῆς τοῦ εἰσοδήματος προσκρούει εἰς σωρεῖαν ἐμποδίων θεωρητικῆς καὶ ἐμπειρικῆς φύσεως.

Τὰ θεωρητικά προβλήματα προέρχονται κυρίως, ὡς ἤδη ἀνεφέρθη, ἐκ τοῦ ρευστοῦ χαρακτήρος ὠρισμένων ἐννοιῶν καὶ ὀρισμῶν, ἐνῶ τὰ ἐμπειρικά τοιαῦτα ὀφείλονται εἰς τὰς τεχνικὰς δυσχερεῖας τοξινόμησεως τῶν εἰσοδημάτων συμφώνως πρὸς θεωρητικὰ τινὰ κριτήρια.

Εἰς τὴν παροῦσαν μελέτην διακρίνομεν τὰς ἐπομένους τρεῖς βασικὰς κατηγορίας εἰσοδημάτων :

1) Ἀγροτικὸν εἰσόδημα. Τὸ εἰσόδημα τοῦτο, τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει εἰσοδήματα ἐκ τῆς γεωργίας, κτηνοτροφίας, δασῶν καὶ ἀλιείας, κατατάσσεται ὡς ἰδιαιτέρα κατηγορία διὰ τοὺς ἐπομένους λόγους : (α) τῆς μεγάλης σημασίας τούτου εἰς μίαν ἀναπτυσσομένην χώραν ὡς ἡ Ἑλλάς καὶ (β) τῆς τεχνικῶς μὲν ἀδυνάτου, θεωρητικῶς δὲ ἀνευ περιεχομένου λειτουργικῆς διακρίσεως εἰς τὸ πλαίσιον τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας. Πράγματι, ὡς ἐκ τοῦ ἐπικρατοῦντος κατακερματισμοῦ τῆς γεωργικῆς γῆς, ὁ γεωργὸς εἶναι ταυτοχρόνως ἐπιχειρηματίας καὶ ἐργάτης καὶ κατὰ συνέπειαν εἶναι ἀνέφικτος, μετὰ τινος βαθμοῦ ἀκρίβειας, ἡ διάσπασις τοῦ ἀγροτικοῦ εἰσοδήματος εἰς ἀμοιβὴν ἐργασίας καὶ ἀμοιβὴν κεφαλαίου (κέρδη).

2) Μισθοὶ καὶ ἡμερομίσθια. Ἡ κατηγορία αὕτη περιλαμβάνει τὰς συνολικὰς ἀκαθαρσίτους ἀποδοχὰς τῶν μισθωτῶν εἰς ὅλους τοὺς μὴ ἀγροτικούς κλάδους τῆς Οἰκονομίας, περιλαμβανομένων καὶ τῶν εἰσφορῶν τῶν ἐργοδοτῶν διὰ κοινωνικὴν ἀσφάλισιν.

3) Εἰσόδημα ἐκ τῆς ἐπιχειρηματικῆς δραστηριότητος τῶν ἰδιωτικῶν καὶ Δημοσίων Ἐπιχειρήσεων. Ἡ κατηγορία αὕτη περιλαμβάνει τὰ κέρδη, μερίσματα καὶ τόκους, ὡς καὶ πᾶσαν ἄλλην ἀμοιβὴν τοῦ κεφαλαίου. Τὰ μισθώματα, πραγματικὰ ἢ τεκμαρτά, περιλαμβάνονται εἰς τὰ κέρδη.

Ἐν σημαντικὸν πρόβλημα, τὸ ὁποῖον ἀνακύπτει ἐνταῦθα, εἶναι ἡ ἔννοια τοῦ «κέρδους», καθ' ὅσον ἡ κατηγορία αὕτη ἐμφανίζεται ὑπὸ δύο παραλλαγὰς, ἀντιστοιχοῦσας εἰς τὴν εὐρείαν (Lato-sensu) καὶ εἰς τὴν στενὴν (Stricto-sensu) διάκρισιν. Ὑπὸ τὴν εὐρείαν ἔννοιαν περιλαμβάνει πᾶσαν ἀμοιβὴν τοῦ κεφαλαίου, ἀνεξαρτήτως ἐὰν αὕτη ἐμφανίζεται ὡς ἀμοιβὴ τοῦ ἐπιχειρηματίου διὰ τὴν ἐπιχειρηματικὴν του δράσιν ἢ ὡς τόκος, μερίσματα, ἀδιανέμητα κέρδη ἢ μισθώματα. Ὑπὸ τὴν στενὴν ἔννοιαν, ἀντιθέτως, περιλαμβάνει τινὰς μόνον ἐκ τῶν ἀνωτέρω κατηγοριῶν.

Ἡ ἀμοιβὴ τοῦ ἐπιχειρηματίου διὰ τὴν δραστηριότητά του εἶναι προτιμότερον νὰ θεωρηθῇ ὡς μισθός, δεδομένου ὅτι αὕτη ἀποτελεῖ βασικῶς τὴν ἀμοιβὴν τοῦ ἐπιχειρηματίου διὰ τὴν συμβολὴν του εἰς τὴν παραγωγικὴν διαδικασίαν.

Ἡ ἄνωτέρω ἄποψις παρουσιάζει τὸ πρόσθετον πλεονέκτημα, ὅτι καθιστᾶ δυνατὴν τὴν μελέτην τῆς ἀμοιβῆς τοῦ κεφαλαίου. Τεχνικῶς, ἐν τούτοις, ἡ διάκρισις μεταξὺ ἀμοιβῆς τοῦ κεφαλαίου καὶ ἀμοιβῆς διὰ ἐπιχειρηματικὴν δραστηριότητα παρουσιάζει ἀνυπερβλήτους δυσχερείας. Πρὸς ἀντιμετώπισιν δὲ τῆς δυσχερείας, ὁ καθηγητὴς I. Kravis⁽¹⁾ προτείνει, ὅπως ὡς ἀμοιβὴ τοῦ ἐπιχειρηματίου θεωρηθῆ τὸ ἐξ ὑπολοίπου μέγεθος τὸ ἀπομένον ὅταν ἐκπεσθοῦν ἐκ τοῦ εἰσοδήματος τῆς ἐπιχειρήσεως τὰ μερίσματα, τὰ ἀδιανέμητα κέρδη καὶ οἱ τόκοι. Ἡ ἄποψις, ὁμως, αὕτη δὲν λύει τὸ πρόβλημα κατὰ ἱκανοποιητικὸν τρόπον.

Ὁ πίναξ 4 ἐμφανίζει τὴν ἐξέλιξιν τῆς συμμετοχῆς ἐκάστης ἐκ τῶν ἄνωτέρω κατηγοριῶν, κατὰ τὴν περίοδον 1951-1967, μὲ περαιτέρω διάκρισιν τοῦ εἰσοδήματος ἐκ τῆς περιουσίας καὶ ἐκ τῆς ἐπιχειρηματικῆς δραστηριότητος μεταξὺ τοῦ δημοσίου καὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως.

Ἐκ τοῦ πίνακος 4 προκύπτουν αἱ ἐπόμεναι μεταβολαὶ εἰς τὴν ποσοστιαία συμμετοχὴν τῶν διαφόρων κατηγοριῶν εἰσοδήματος ὡς πρὸς τὸ συνολικὸν εἰσόδημα: (α) τὸ εἰσόδημα ἐκ τῆς περιουσίας καὶ ἐπιχειρηματικῆς δραστηριότητος τοῦ ἰδιωτικοῦ τομέως ἐνεφάνισε πτώσιν μέχρι τοῦ ἔτους 1957, ἐνῶ κατὰ τὴν ἐπομένην περίοδον 1958-1967 ἠϋξήθη ἐκ νέου καὶ ὑπερέβαλε τὸ ποσοστὸν συμμετοχῆς τοῦ ἔτους 1951 (36,3%). (β) τὸ ἀγροτικὸν εἰσόδημα ἐνεφάνισε συνεχῆ μείωσιν τῆς συμμετοχῆς τούτου, ἧτις κατῆλθεν ἀπὸ 31,8% εἰς 24,5%. (γ) οἱ μισθοὶ καὶ τὰ ἡμερομίσθια τῶν μὴ ἀγροτικῶν τομέων ἠϋξήθησαν ἀπὸ 31,6% τὸ 1951 εἰς 38,5% τὸ 1967. (δ) ἡ συμμετοχὴ τοῦ εἰσοδήματος ἐκ περιουσίας καὶ ἐπιχειρηματικῆς δράσεως τοῦ Δημοσίου παρέμεινε, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, ἀμετάβλητος.

Αἱ ἄνωτέρω μεταβολαὶ εἰς τὴν σχετικὴν σπουδαιότητα τῶν τεσσάρων κατηγοριῶν εἰσοδήματος καί, εἰδικῶς, ἡ αὐξησις εἰς τὴν συμμετοχὴν τῶν μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων κατὰ 6,8% καὶ ἡ μείωσις τῆς συμμετοχῆς τοῦ ἀγροτικοῦ εἰσοδήματος κατὰ 7,3% ἀποτελοῦν ἀναμφισβητήτως ἀποδείξεις τῆς βελτιώσεως, ἧτις ἐπῆλθεν εἰς τὴν διάρθρωσιν τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας.

Σύγκρισις τῶν σχετικῶν ποσοστῶν εἰς χώρας διαφόρων ἐπιπέδων ἀναπτύξεως (βλ. πίνακα 5) ἐπιβεβαιώνει τὴν ἄνωτέρω παρατήρησιν.

Ἐν ἐκ τῶν βασικῶν γνωρισμάτων τῶν ἀνεπτυγμένων οἰκονομιῶν, ἔναντι τῶν ὑποαναπτύκτων, εἶναι ἡ ὑψηλότερα συμμετοχὴ τῶν μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων εἰς τὸ συνολικὸν εἰσόδημα (προστιθεμένην ὅξιναν). Τοῦτο ὀφείλεται, ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὸ γεγονός ὅτι εἰς τὰς ἀνεπτυγμένας οἰκονομίας τὸ ἀγροτικὸν εἰσόδημα ἀποτελεῖ μικρὸν μόνον ποσοστὸν τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὸ γεγονός ὅτι διὰ τῆς βαθμιαίας μετατοπίσεως τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ ἐκ τῆς Γεωργίας εἰς τὴν Βιομηχανίαν καὶ τὰς Ὑπηρεσίας καθιστᾶ τοῦτο περισσότερον ἐξειδικευμένον καὶ πληρέστερον ἀπασχολούμενον. Τὸ φαινόμενον

1) I. B. Kravis, «Relative income share in Fact and Theory», American Economic Review, December 1959, p. 923.

Πίναξ 4

Ποσοστιαία % κατανομή του εθνικού εισοδήματος
 επί τῆς βάσει τρεχουσῶν τιμῶν (1)

Ἔτη	Ἀγροτικὸν εἰσόδημα	Μισθοὶ καὶ ἡμερο- μίσθια εἰς τοὺς μὴ ἀγροτικούς τομεῖς	Εἰσόδημα ἐκ περιουσίας καὶ ἐκ τῆς ἐπιχειρηματικῆς δράσεως		Ἐθνικὸν εἰσόδημα
			Ἰδιωτικὸν τομέως	Δημοσίου τομέως	
1951	31,8	31,6 (2)	36,3	0,3	100,0
1952	30,3	36,1 (2)	33,4	0,2	100,0
1953	34,7	32,7 (2)	32,1	0,5	100,0
1954	31,8	32,8	34,8	0,6	100,0
1955	31,4	33,2	34,9	0,5	100,0
1956	30,7	34,4	34,3	0,6	100,0
1957	30,9	33,6	34,7	0,8	100,0
1958	28,2	33,5	37,7	0,6	100,0
1959	27,1	34,6	37,3	1,0	100,0
1960	25,1	35,6	38,4	0,9	100,0
1961	27,9	34,3	36,9	0,9	100,0
1962	26,1	35,2	37,7	1,0	100,0
1963	26,3	34,6	38,3	0,8	100,0
1964	26,1	35,2	38,0	0,7	100,0
1965	25,6	35,9	37,8	0,7	100,0
1966	24,2	36,9	38,3	0,6	100,0
1967	24,5	38,5	36,5	0,5	100,0

1) Ἐθνικοὶ Λογαριασμοὶ τῆς Ἑλλάδος διὰ τὰ ἔτη 1948 - 1965 καὶ 1960 - 1967, Ἀθήναι, Νο 16 καὶ 18.

2) Στυλ. Γερωνυμάκη: Κατανομή τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ ἀπασχολήσεως ἐν Ἑλλάδι, Ἀθήναι, 1962.

τοῦτο, ἐν συνεχείᾳ, ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα ἡῤξημένην παραγωγικότητα καὶ ὑψη-
 λοτέρην ἀμοιβὴν τῆς ἐργασίας.

Εἰς τὸν πίνακα 5 ἐμφανίζεται ἡ συμμετοχὴ τῶν μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων
 καὶ τοῦ εἰσοδήματος ἐκ τῆς περιουσίας καὶ τῆς ἐπιχειρηματικῆς δράσεως εἰς
 διαφόρους χώρας.

Ἐτερον σημεῖον ἰδιαίτερας σημασίας εἶναι ἡ λειτουργικὴ κατανομή τοῦ
 εἰσοδήματος εἰς τὸν βιομηχανικὸν τομέα. Ἐν προκειμένῳ, στατιστικαὶ τινες
 ἔρευναι, καλύπτουσαι καταστήματα μὲ ἐτησίαν ἀπασχόλησιν 10 ἀτόμων καὶ
 ἄνω, ἔχουν διεξαχθῆ ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Στατιστικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἑλλάδος.
 Τὰ προκύψαντα ἐκ τῶν ἐρευνῶν τούτων στοιχεῖα εἶναι ἀξιόλογα, διαφέρουν
 ὁμως τῶν ἐννοιῶν τῶν ἐθνικῶν λογαριασμῶν εἰς δύο σημεία:

α) Οἱ μισθοὶ καὶ τὰ ἡμερομίσθια δὲν περιλαμβάνουν τὴν εἰσφορὰν τῶν ἐργο-
 δοτῶν εἰς τοὺς Ὄργανισμοὺς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως· καὶ

Πίναξ 5

Ποσοστιαία συμμετοχή των μισθών και ήμερομισθίων και του εισοδήματος εκ περιουσίας και εκ τής επιχειρηματικής δράσεως εις τὸ ἐθνικὸν εισόδημα

Χώρα	1950		1953		1959		1962		1963	
	(1)	(2)	(1)	(2)	(1)	(2)	(1)	(2)	(1)	(2)
1. Γαλλία	53	47	57	43	59	41	61	39	65	35
2. Γερμανία	58	42	59	41	60	40	64	36	66	34
3. Δανία	52	48	55	45	58	42	61	39	63	37
4. Ἑλβετία	61	39	61	39	60	40	62	38	64	36
5. Ἑλλάς	33	67	35	65	35	65	36	64
6. Ἡνωμ. Πολιτεῖαι	64	36	68	32	70	30	70	30	70	30
7. Ἰαπωνία	42	58	50	50	50	50	52	48	57	43
8. Ἰρλανδία	52	48	55	45	57	43	59	41
9. Ὀλλανδία	55	45	54	46	57	43	61	39	64	36
10. Κορέα	26	74	38	62	37	63	32	68
11. Λουξεμβούργον	61	39	61	39	62	38
12. Ἡνωμ. Βασίλειον	71	29	70	30	72	28	74	26	74	26
13. Φινλανδία	59	41	57	43	59	41	62	38

Στήλη (1) Μισθοὶ καὶ ήμερομισθία

» (2) Εἰσόδημα ἐκ περιουσίας καὶ ἐκ τής επιχειρηματικῆς δράσεως.

Πηγή: 1950: United Nations, Yearbook of National Accounts Statistics 1960, pp. 277-280. New York, 1961, 1953, 1959, 1962, 1965: U. N. Yearbook of National Accounts Statistics 1966.

β) τὰ κέρδη, ἀντιθέτως, περιλαμβάνουν τὰς ἀμοιβὰς νομικῶν συμβούλων, διαφημιστῶν καὶ μεσιτῶν. Διὰ τοὺς μισθοὺς καὶ τὰ ήμερομισθία ἐγένετο σχετική τις προσαρμογή, διὰ τής προσθήκης εἰς αὐτὰ τής εισφορᾶς τῶν ἐργοδοτῶν εἰς τὴν κοινωνικὴν ἀσφάλισιν. Ἀντιθέτως, δὲν κατέστη δυνατὴ ἡ προσαρμογή τῶν κερδῶν ἐξ επιχειρηματικῆς δράσεως, τὰ ὅποια, συνεπῶς, περιλαμβάνουν τὰς, ἐννοιολογικῶς ἀσχέτους, ἀμοιβὰς τῶν νομικῶν συμβούλων κλπ., αἱ ὅποιαι προφανῶς ἀνήκουν εἰς τοὺς κλάδους τῶν ὑπηρεσιῶν.

Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δεδομένων τῶν ἐρευνῶν 1958 καὶ 1964, τὰ ὅποια, ὡς ἤδη ἐλέχθη, ἔχουν ἀναπροσαρμοσθῆ ὅσον ἀφορᾶ τοὺς μισθοὺς καὶ τὰ ήμερομισθία, προέκυψεν ὁ ἐπόμενος πίναξ 6, ὅστις ἐμφανίζει τὸ ἐργατικὸν εἰσόδημα καὶ τὸ εἰσόδημα ἐκ κεφαλαίου ὡς ποσοστὰ τής ἀκαθαρίστου προστιθεμένης ἀξίας, εἰς ἑνδεκα κλάδους τής Βιομηχανίας.

Ἐκ τῶν στοιχείων τοῦ πίνακος 6 προκύπτουν τρία βασικὰ συμπεράσματα:

- α) ἡ προστιθεμένη ἀξία εἰς τρεχούσας τιμὰς ηὔξηθη μεταξὺ τοῦ 1958 καὶ τοῦ 1964 κατὰ 81%.
- β) ὁ ὄγκος τής βιομηχανικῆς παραγωγῆς, συμφῶνως πρὸς τὸν Δείκτην Βιομηχανίας τής Ε.Σ.Υ.Ε., κατὰ 57% καὶ

γ) ἡ διάρθρωσις τοῦ εἰσοδήματος μετεβλήθη πρὸς ὄφελος τῶν ἀκαθάριστων κερδῶν, ἢ συμμετοχῇ τῶν ὁποίων ἠϋξήθη γενικῶς εἰς ὅλους τοὺς κλάδους, ἐκτὸς τῶν κλάδων ἐλαστικοῦ-χημικῶν (30 32) καὶ βασικῶν μεταλλουργικῶν (34).

Ἡ ἐξέλιξις αὕτη ὀφείλεται, κυρίως, ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὸν ἐκσυγχρονισμόν

Πίναξ 6

Ἑκατοστιαία συμμετοχῇ τῆς ἀμοιβῆς ἐργασίας καὶ τῶν κερδῶν εἰς τὸν ἀκαθάριστον προστιθεμένην ἀξίαν τῆς Βιομηχανίας *

Κῶδιξ	Κλάδοι Βιομηχανίας	Μισθοὶ καὶ ἡμερομίσθια		Ἀκαθάριστα κέρδη	
		1958	1964	1958	1964
20—22	Τροφίμων, ποτῶν, καπνοῦ	43,9	40,6	56,1	59,4
23	Ὑφαντικῶν εἰδῶν	49,5	46,8	50,5	53,2
24	Εἰδῶν ἐνδυμασίας καὶ ὑποδήσεως	57,0	50,6	43,0	49,4
25—26	Ξύλου καὶ ἐπίπλων	52,9	52,0	47,1	48,0
27—28	Χάρτου, ἐκτυπώσεων καὶ ἐκδόσεων	56,1	52,4	43,9	47,6
30—32	Ἐλαστικοῦ, πλαστικῶν, χημικῶν καὶ παραγῶγων πετρελαίου καὶ ἀνθρακός	40,0	39,5	60,0	60,5
33	Προϊόντων ἐκ μὴ μεταλλικῶν ὀρυκτῶν	51,7	46,7	48,3	53,3
34	Βασικῶν μεταλλουργικῶν προϊόντων	39,9	40,4	60,1	59,6
35—37	Προϊόντων ἐκ μετάλλου, μηχανῶν καὶ συσκευῶν	57,1	44,2	42,9	55,8
38	Μεταφορικῶν μέσων	83,2	59,1	16,8	40,9
29+39	Διάφορα	65,1	48,9	34,9	51,1
20—39	Σύνολον	48,9	45,3	51,1	54,7
εἰς ἀπολύτους ἀριθμοὺς (ἐκατ. δραχ.)		4.122	6.915	4.304	8.361
Δείκτης		100	168	100	174

* Μὴ περιλαμβανομένων τῶν κρατικῶν ἐπιχειρήσεων.

Πηγὴ: Ε.Σ.Υ.Ε., Ἐτήσια Βιομηχανικὰ Ἐρευνὰ 1958 καὶ 1964.

των ύφισταμένων βιομηχανιών και άφ' έτέρου εις τήν ίδρυσιν νέων μονάδων έντάσεως κεφαλαίου. Ή σχέσις αύτη μεταξύ ηύξημένων κερδών και συγχρόνων βιομηχανικών μονάδων είναι ιδιαίτερος έμφανής εις τόν κλάδον κατασκευής και έπισκευής μεταφορικών μέσων, όπου ή αναλογία των κερδών ώς πρòς τήν άκαθάριστον προστιθεμένην άξίαν ηύξήθη από 16,8% τò 1958 εις 40,9% τò 1964, ώς άποτέλεσμα τής ίδρύσεως συγχρόνου βιομηχανίας κατασκευής πλοίων.

IV. Κατανομή του εισοδήματος κατά επαγγελματικές τάξεις

Ή άνάλυσις αύτη περιορίζεται εις τρεις μεγάλας κατηγορίας :

α) τούς γεωργούς, β) τούς μισθωτούς των μη γεωργικών τομέων και γ) τούς έπιχειρηματίας.

Εις τήν κατηγορίαν των γεωργών περιλαμβάνονται και οι άπασχολούμενοι εις τά δάση και τήν άλιειαν, ώς έπίσης και τά συμβοηθούντα μέλη των άγροτικών νοικοκυριών.

Οί λοιποί άπασχολούμενοι εις τούς μη γεωργικούς κλάδους τής Οικονομίας περιλαμβάνονται εις τήν κατηγορίαν των μισθωτών.

Οί έργοδοται και οι δι' ίδιον λογαριασμόν άπασχολούμενοι και έλεύθεροι επαγγελματίαι, έκτός των γεωργών, περιλαμβάνονται εις τήν κατηγορίαν των μισθωτών.

Ή κατανομή του εισοδήματος μεταξύ των άνωτέρω τριών κατηγοριών είναι μεγάλης σημασίας, καθ' όσον έπιτρέπει τόν ύπολογισμόν τής άμοιβής έκάστης κατηγορίας, ώς έκ τής συμβολής της εις τήν παραγωγικήν διαδικασίαν.

Ής έξετάσωμεν ήδη τήν έπίπτωσιν τής οικονομικής ανάπτυξεως επί τής

Πίναξ 7

Διάρθρωσις τής άπασχολήσεως μεταξύ γεωργών, μισθωτών, έπιχειρηματιών

	Ήπασχολούμενοι εις χιλιάδας				Μεταβολή %
	1951		1961		
	άπόλυτοι άριθμοι	%	άπόλυτοι άριθμοι	%	1951 - 1961
Γεωργοί	1.854	60,6	1.928	57,2	+ 4,0
Μισθωτοί	835	27,4	970	28,8	+ 16,2
Ήπιχειρηματίαι	365	12,0	473	14,0	+ 29,6
Σύνολον	3.052	100,0	3.371	100,0	+ 10,5

Πηγή : 1) Ο.Ε.С.Д., Labour Force Statistics, 1956 - 1966, p. 99.

2) Ε.Σ.Υ.Ε., Ήπογραφή Πληθυσμού 1951, Τόμος III, σελ. 210.

Ήπογραφή Πληθυσμού - Κατοικιών 1961, δειγματοληπτική έπεξεργασία, Τόμος III, Ήθηναι, 1962.

άπασχολήσεως και επί τῆς διαρθρώσεως (Pattern) τοῦ εισοδήματος. Ἡ ἀνάλυσις αὕτη θὰ περιορισθῇ εἰς τὴν δεκαετίαν 1951-1961, διὰ τὴν ὁποίαν εἶναι διαθέσιμα στοιχεῖα ἀπασχολήσεως, ἐκ τῶν ἀπογραφῶν :

Συμφώνως πρὸς τὰ στοιχεῖα τοῦ πίνακος 7, ἡ διάρθρωσις τῆς ἀπασχολήσεως ὑπέστη μικρὰς μόνον μεταβολάς. Πράγματι, μόνον ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπιχειρηματιῶν παρουσίασε σημαντικὴν αὐξησιν, ἐνῶ ἡ αὐξησις τῶν ἀπασχολουμένων ἦτο πολὺ κατωτέρα, καὶ τῶν γεωργῶν ἰδιαιτέρως μικρά. Ἡ ἐξέλιξις αὕτη εἶναι ἐνδεικτικὴ τῆς ἐξαιρετικῶς ὑψηλῆς κινητικότητος τῶν ἐργοδοτῶν καὶ ἀπασχολουμένων ἐκ τοῦ ἀγροτικοῦ τομέως εἰς τοὺς λοιποὺς κλάδους τῆς Οἰκονομίας. Ὁ ρυθμὸς αὐξήσεως τῶν ἐργοδοτῶν ἐμφανίζεται εἰδικώτερον ἐντονος, ὡς ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ κατηγορία περιλαμβάνει τοὺς δι' ἴδιον λογαριασμὸν ἐργαζομένους εἰς τὸ Ἐμπόριον καὶ τὴν Βιομηχανίαν, ὡς καὶ τοὺς ἐλευθέρους ἐπαγγελματίας.

Ἀντίστοιχος μεταβολή, ἐξ ἄλλου, παρατηρεῖται εἰς τὴν κατανομὴν τοῦ εισοδήματος κατὰ τὰς αὐτὰς ομάδας ἀπασχολήσεως, ὡς τοῦτο ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ πίνακος 8 :

Πίναξ 8

Κατανομή τοῦ εισοδήματος κατὰ ἐπαγγελματικὰς τάξεις

Εἰς τρεχούσας τιμὰς

	1951		1961		Μεταβολὴ %
	εἰς ἑκατομ. δραχ.	%	εἰς ἑκατομ. δραχ.	%	
Γεωργοὶ	10.883	37.0	27.971	33,0	+ 137
Μισθωτοὶ	9.863	33.5	31.480	37.1	+ 219
Ἐπιχειρηματίαι	8.652 *	29.5	25.387 *	29,9	+ 193
Σύνολον	29.398	100.0	84.838	100,0	+ 189

* Περιλαμβάνονται αἱ ἀποταμιεύσεις τῶν ἀνωτάτων ἐταιρειῶν.

Ὡς ἐκ τοῦ ἀνωτέρω πίνακος 8 προκύπτει, αἱ ἐπόμεναι ἐξελίξεις ἔλαβον χῶραν μεταξὺ 1951 καὶ 1961:

- α) σημαντικὴ αὐξησις εἰς τὸ εἰσόδημα ὄλων τῶν κατηγοριῶν·
- β) ἡ αὐξησις τοῦ εισοδήματος τῶν μισθωτῶν ἦτο ταχύτερα τῆς αὐξήσεως τοῦ συνολικοῦ εισοδήματος·
- γ) πτώσις εἰς τὴν ποσοστιαίαν συμμετοχὴν τοῦ ἀγροτικοῦ εισοδήματος·
- δ) οὐδεμία μεταβολὴ εἰς τὸ ποσοστὸν συμμετοχῆς τοῦ εισοδήματος τῶν ἐπιχειρηματιῶν.

Τοῦτο δύναται νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὴν ἀνακατανομὴν τοῦ εισοδήματος πρὸς ὄφελος τῶν μισθωτῶν, ἡ τάξις τῶν ὁποίων ἦτο ἡ κυρίως ὠφεληθεῖσα ἐκ τῆς πτώσεως τοῦ ποσοστοῦ συμμετοχῆς τοῦ ἀγροτικοῦ εισοδήματος· καὶ

ε) χαμηλός ρυθμός αύξησεως του αγροτικού εισοδήματος. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς : 1) τὸν ἐξαιρετικῶς μεγάλον κατακερματισμὸν τῶν ἀγροτικῶν ἰδιοκτησιῶν, ὁ ὁποῖος ἐπικρατεῖ εἰσέτι· 2) τὸ γεγονός ὅτι ὁ ἐκσυγχρονισμὸς τῶν μεθόδων καλλιέργειας μόλις προσφάτως ἤρχισε (1)· καὶ 3) τὴν μικρὰν εισοδηματικὴν ἐλαστικότητα διὰ τὰ κύρια ἀγροτικά προϊόντα καὶ ἐδικῶς διὰ τὸν ἐλεγχόμενον καπνὸν κλπ.

Ἡ βελτίωσις εἰς τὴν κατανομὴν τοῦ συνολικοῦ εισοδήματος ἀντανακλάται εἰς τὴν μεταβολὴν τῆς ποσοστιαίας συμμετοχῆς ἐκάστης κατηγορίας, ὡς ἐπίσης εἰς τὴν ἀξιόλογον αὔξησιν τοῦ κατὰ κεφαλὴν εισοδήματος τοῦ ἀπασχολούμενου πληθυσμοῦ ἐκάστης κατηγορίας, ὡς ὁ πίναξ 9 δεικνύει.

Πίναξ 9

Μέσον ἐτήσιον εισόδημα κατὰ ἀπασχολούμενον
καὶ κατὰ ἐπαγγελματικὰς κατηγορίας

Εἰς δραχμάς, εἰς τρεχούσας τιμὰς.

	1951	1961	Μεταβολὴ %
Γεωργοὶ	5.870	14.508	+ 147
Μισθωτοὶ	11.812	32.454	+ 175
Ἐπιχειρηματίαι	23.704	54.624	+ 130
Μέσον ἐτήσιον εισόδημα	9.632	25.167	+ 161

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω πίνακος προκύπτει, ὅτι ταχύτερα αὔξεις τοῦ κατὰ ἀπασχολούμενον εισοδήματος ἐσημειώθη κυρίως εἰς τὸ εισόδημα τῶν μισθωτῶν καὶ δευτερευόντως εἰς τὸ εισόδημα τῶν γεωργῶν. Δέον ἐπίσης νὰ σημειωθῆ, ὅτι τὸ κατ' ἀπασχολούμενον εισόδημα εἰς αὐτὰς τὰς δύο κατηγορίας ὑπερεδιπλασιάσθη, ἐνῶ τὸ ἀντίστοιχον εισόδημα τῶν ἐπιχειρηματιῶν, ἂν καὶ σχετικῶς ὑψηλόν, ἠϋξήθη αἰσθητῶς ὀλιγώτερον τοῦ εισοδήματος τῶν ἄλλων δύο κατηγοριῶν ἀπασχολουμένων.

V. Κατανομὴ τοῦ εισοδήματος κατὰ οἰκογενείας

Ἔως τώρα ἡ ἀνάλυσις περιορίσθη εἰς συνολικὰ μεγέθη. Ἐξ ἴσου ἐνδιαφέρον, ἐν τούτοις, εἶναι τὸ θέμα τῆς κατανομῆς τοῦ εισοδήματος μεταξὺ τῶν καταναλωτικῶν μονάδων. Ἡ ἔλλειψις ὁμῶς ἐπαρκῶν σχετικῶν στατιστικῶν στοιχείων ἀποτελεῖ σοβαρὸν ἐμπόδιον, καθ' ὅσον αἱ φορολογικὰ στατιστικά,

1) Εἰς ποῖον βαθμὸν αὐτὸς ὁ ἐκσυγχρονισμὸς θὰ αὔξησιν τὴν παραγωγικότητα μελλοντικῶς, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰ τεχνολογικὰ ἐπιτεύγματα εἰς τὰς μεθόδους συγκομιδῆς ὠριμένων προϊόντων, ὡς ἑλαιῶν, σταφυλῶν κλπ., εἰς τὴν συγκομιδὴν τῶν ὁποίων δὲν ὑπάρχει ἐκμηχάνισις ἐπὶ τοῦ παρόντος.

ή μόνη διαθέσιμος πηγή, καλύπτουν μέρος μόνον του πληθυσμού, ήτοι, εκ του ενεργού πληθυσμού, τὰ άτομα και τὰς οικογενειακάς μονάδας με έτήσιον εισόδημα 60.000 δραχ. και άνω⁽¹⁾

Η στατιστική αυτή έλλειψις άπαλύνεται αισθητώς λόγω του ότι ή οικονομική σημασία του τμήματος τούτου του ενεργού πληθυσμού, διά τὸ όποιον υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, είναι κατά πολύ μεγαλύτερα τής υποδηλουμένης υπό του άριθμού τών καλυπτομένων μονάδων, καθ' όσον περιλαμβάνει πληθυσμόν με έτήσιον εισόδημα κατά πολύ άνωτερον του μέσου τοιούτου.

Πίναξ 10

Κατανομή κατά τάξεις μεγέθους του προσωπικού χρηματικού εισοδήματος ⁽²⁾
(Έπί τη βάσει τρεχουσών τιμών)

Εισοδηματικά τάξεις (σε χιλιάδας δραχ.)	1959	1963	1967	Μεταβολή % 1967 πρός 1969
κάτω τών 40	30,0	13,4	7,6	— 39
40— 60	19,9	19,3	11,3	38
60— 100	21,3	26,5	23,3	164
100— 200	15,8	23,8	30,6	369
200— 400	7,4	10,3	16,8	449
400— 600	2,2	2,9	4,5	383
600—1.000	1,8	1,9	3,3	340
1.000—2.000	1,1	1,3	1,7	276
2.000 και άνω	0,5	0,6	0,9	381
Σ ύ ν ο λ ο ν	100,0	100,0	100,0	142
Μέσον άτομικόν εισόδημα	50.743	71.236	92.442	

Πηγή : Ε.Σ.Υ.Ε. : Στατιστική του Δηλωθέντος Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων και τής Φορολογίας αυτού, 'Αθήναι 1964 και 1965.

Έκτιμήσεις επί τής κατανομής του άτομικού εισοδήματος, ή όποία ένεχει ειδικήν σημασίαν εις τήν μελέτην τών διαρθρωτικών μεταβολών τής Οικονομίας, εμφανίζονται εις τόν άνωτέρω πίνακα 10. Και πάλιν ένταύθα, ή έλλειψις έπαρκών στοιχείων, καλυπτόντων τὸ σύνολον του πληθυσμού, έπιβάλλει τόν περιορισμόν τής ανάλυσεως εις τήν περίοδον 1957-1967.

Συμφώνως προς τὰ στοιχεία του άνωτέρω πίνακος 10, κατά τήν περί-

1) Συμφώνως προς τὸ έν 'Ελλάδι φορολογικόν σύστημα, οικογενειακάς μονάδες ή άτομα με έτήσιον εισόδημα μικρότερον τών 60.000 δραχ. εξαίρονται τής υποβολής φορολογικής δηλώσεως, εκτός εάν ό φορολογούμενος είναι ιδιοκτήτης κατοικίας, όποτε ή δήλωση είναι υποχρεωτική, έστω και εάν τὸ εισόδημά του είναι κατώτερον τών 60.000 δραχ.

2) Τὸ προσωπικόν εισόδημα περιλαμβάνει μισθούς και ήμερομισθία, εισοδήματα ασκούντων έλευθέρια επαγγέλματα (δικηγόρων, Ιατρών κλπ.), μισθώματα, μερίσματα, κέρδη άτομικών επιχειρήσεων, τόκους κλπ.

οδον 1959-1967, τὸ μέσον προσωπικὸν χρηματικὸν εἰσόδημα ἠϋξήθη κατὰ 82% καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν προσώπων τῶν ὑποκειμένων εἰς τὴν φορολογίαν εἰσοδήματος ἠϋξήθη ἀπὸ 247.646 τὸ 1959, εἰς 328.766 τὸ 1967, δηλαδὴ κατὰ 33%.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω προκύπτει, ὅτι τὸ προσωπικὸν χρηματικὸν εἰσόδημα ἠϋξήθη ταχύτερον τῆς ἀπασχολήσεως. Ἐπὶ πλέον, δεδομένου ὅτι ὁ δείκτης τιμῶν καταναλωτοῦ ἠϋξήθη, κατὰ τὴν ἴδιαν περίοδον, κατὰ 17,5%, ἔπεται ὅτι ἐπῆλθε μία ἀξιόλογος, κατὰ 55%, αὔξησις τοῦ πραγματικοῦ προσωπικοῦ εἰσοδήματος.

Ἐτέρα εὐνοϊκὴ ἐξέλιξις, ἣτις διαφαίνεται ἐκ τῶν στοιχείων τοῦ ἀνωτέρω πίνακος, εἶναι ἡ μείωσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν οἰκογενειῶν ἢ τῶν ἀτόμων τῶν ἀνηκόντων εἰς τὰς κατωτέρας εἰσοδηματικὰς τάξεις καὶ ἀντιστοίχως αὔξησις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀνηκόντων εἰς τὰς ἀνωτέρας εἰσοδηματικὰς τάξεις. Ὁ ταχύτερος ρυθμὸς αὔξεσεως παρατηρεῖται, κυρίως, εἰς τὴν τάξιν εἰσοδήματος 200 - 400 χιλ. δρχ. καὶ κατὰ δεῦτερον λόγον εἰς τὰς ὑψηλοτέρας εἰσοδηματικὰς τάξεις.

Εἰς τὸν ἀκολουθοῦντα πίνακα 11 ἐμφαίνονται αἱ μεταβολαὶ εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ φορολογητέου εἰσοδήματος κατὰ τὴν περίοδον 1959-1967 α) κατὰ ἐπαγγελματικὰς τάξεις καὶ β) κατὰ περιοχάς.

Ἐκ τῶν στοιχείων τοῦ πίνακος 11 προκύπτουν τὰ κάτωθι :

Ἡ συμμετοχὴ τοῦ εἰσοδήματος ἐξ ἐργασίας (μισθῶν καὶ ἡμερομισθίων) ἀνερχομένη εἰς 36% τὸ 1959, ἠϋξήθη εἰς 40,2% τὸ 1963 καὶ εἰς 43,1% τὸ 1967. Ἀντιθέτως, ἡ συμμετοχὴ τῶν κερδῶν Βιομηχανίας καὶ Ἐμπορίου ἐμειώθη ἀπὸ 39% τὸ 1959 εἰς 32% τὸ 1967. Παρομοία ἐξέλιξις ἐσημειώθη καὶ εἰς τὸν τομέα τῆς οἰκοδομικῆς δραστηριότητος. Τέλος, ἡ συμμετοχὴ τοῦ εἰσοδήματος ἐξ ἐλευθερίων ἐπαγγελματῶν ἠϋξήθη κατὰ 0,8%.

Πίναξ 11

	1959	1963	1967
	Ἐκατοστιαία σύνθεσις φορολογητέου εἰσοδήματος		
Μισθοὶ καὶ ἡμερομίσθια	35,9	40,2	43,1
Κέρδη Βιομηχανίας καὶ Ἐμπορίου	39,4	32,7	32,2
Κέρδη οἰκοδομικῆς δραστηριότητος	16,5	18,4	15,7
Εἰσοδήματα ἐλευθερίων ἐπαγγελματῶν	8,2	8,7	9,0
	100,0	100,0	100,0
	Ἐκατοστιαία σύνθεσις φορολογητέου εἰσοδήματος κατὰ περιοχάς		
Περιοχὴ Πρωτευούσης	64,2	66,1	65,5
Ἑπόλοιπος Χώρα	35,8	33,9	34,5
	100,0	100,0	100,0

VI. Κατανομή του εισοδήματος κατά περιοχές

Ἐτέρα σημαντική μορφή τῆς κατανομῆς τοῦ εισοδήματος εἶναι ἡ κατανομή κατὰ περιοχάς, ἥτις ἀποτελεῖ ἓν πρόβλημα, τόσο εἰς τὰς ἀναπτυσσομένης, ὅσον καὶ εἰς τὰς ἀνεπτυγμένες Οἰκονομίας.

Οἱ σκοποὶ τῆς ἀναπτυξιακῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς ἔχουν, συνεπῶς, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη διευρυνθῆ εἰς τὰς περισσοτέρας χώρας, ἵνα συμπεριλάβουν καὶ τὴν σμίκρυνσιν τῶν ὑφισταμένων περιφερειακῶν εισοδηματικῶν ἀνισότητων.

Εἰς τὸν ἐπόμενον πίνακα 12 ἐμφαίνεται τὸ κατὰ κεφαλὴν προῖον εἰς τὰς

Πίναξ 12

Κατανομή τοῦ ἀκαθαρίστου ἐγχωρίου προϊόντος κατὰ περιοχάς, 1965
Εἰς τρεχοῦσας δραχμὰς

	Ἀκαθάριστον κατὰ κεφαλὴν προῖον	Περιφερειακοὶ δείκται	
		Σύνολον Ἑλλάδος = 100	Περιφέρεια Πρωτευούσης = 100
1. Περιφέρεια Πρωτευούσης	27.050	152,6	100,0
2. Λοιπὴ Στερεὰ Ἑλλάς καὶ Εὐβοία	17.330	97,7	64,1
3. Πελοπόννησος	15.760	88,9	58,3
4. Ἴονιοι Νῆσοι	12.990	73,3	48,0
5. Ἠπειρος	10.930	61,7	40,4
6. Θεσσαλία	12.940	73,0	47,8
7. Μακεδονία	15.410	86,9	57,0
8. Θράκη	11.540	65,1	42,7
9. Νῆσοι Αἰγαίου	14.110	79,6	52,1
10. Κρήτη	13.350	75,3	49,4
Σύνολον Χώρας	17.730	100,0	

Πηγή: Πρόγραμμα Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως τῆς Ἑλλάδος, 1968 - 1972.

10 Περιφέρειας, εἰς τὰς ὁποίας συνήθως διαιρεῖται ἡ Ἑλλάς διὰ σκοποῦς περιφερειακοῦ προγραμματισμοῦ.

Ἡ ἐκ τοῦ ἀνωτέρω πίνακος προκύπτουσα εἰκὼν τῆς περιφερειακῆς κατανομῆς τοῦ εισοδήματος εἶναι ἀπογοητευτική. Πράγματι, τὸ κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα εἶναι ἀνώτερον τοῦ μέσου μόνον εἰς τὴν περιφέρειαν Πρωτευούσης, σχεδὸν ἴσον εἰς τὴν Λοιπὴν Στερεὰν Ἑλλάδα καὶ Εὐβοίαν καὶ κάτω τοῦ μέσου εἰς τὰς λοιπὰς 8 Περιφέρειας. Τὰ συμπεράσματα ταῦτα, ἐξ ἄλλου, ἐπιβεβαιώ-

vonται, επίσης, ἐκ τῶν στατιστικῶν φορολογίας, ὡς τοῦτο προκύπτει ἐκ τοῦ δευτέρου τμήματος τοῦ πίνακος 11.

Τὸ ὑψηλὸν κατὰ κεφαλὴν εἰσοδήμα τῆς Περιφέρειας Πρωτευούσης ὀφείλεται, κυρίως: α) εἰς τὸ ὑψηλὸν ποσοστὸν τοῦ εἰσοδήματος τοῦ προερχομένου ἐκ τῆς Βιομηχανίας - Ἐμπορίου καὶ τῶν Ὑπηρεσιῶν (1) καὶ β) εἰς τὴν ἐνωρίτερον τῶν ἄλλων περιοχῶν ἀπελευθέρωσιν ἐκ τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ. Ὁ ἱστορικὸς παράγων ἐξηγεῖ, ὁμοίως, τὸ σχετικῶς ὑψηλὸν κατὰ κεφαλὴν εἰσοδήμα τῶν νοτίων περιοχῶν τῆς Ἑλλάδος ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς βορείους περιοχάς (*).

VII. Συμπεράσματα

Ἐκ τῆς προηγουμένης ἀναλύσεως, αἱ ἐπόμεναι ἐξελίξεις τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομίας, κατὰ τὴν περίοδον 1948 - 1967, δύνανται νὰ θεωρηθοῦν ὡς ἰδιαιτέρως σημαντικά :

1. - Ἀξιόλογος αὔξησις τοῦ ἀκαθάριστου ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ τοῦ κατὰ κεφαλὴν τοιοῦτου (μέσοι ἐτήσιοι ρυθμοὶ αὐξήσεως 6,4% καὶ 5,5% ἀντιστοίχως).
2. - Σημαντικὴ μεταβολὴ εἰς τὴν σχετικὴν συμμετοχὴν τῶν διαφόρων τομέων τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος εἰς τὸ ἀκαθάριστον ἐγχώριον προϊόν.
3. - Ἀνακατανομὴ τοῦ εἰσοδήματος ἐξ ἐργασίας, ἐκ περιουσίας καὶ ἐκ τῆς ἐπιχειρηματικῆς δράσεως, πρὸς ὄφελος τοῦ πρώτου.
4. - Αὔξησις τοῦ κατὰ γεωργὸν καὶ μισθωτὸν εἰσοδήματος ταχύτερα τῆς ἀντιστοίχου αὐξήσεως τοῦ κατὰ ἐπιχειρηματίαν εἰσοδήματος.
5. - Αὔξησις τοῦ χρηματικοῦ ἀτομικοῦ εἰσοδήματος ταχύτερα τῆς αὐξήσεως τῆς ἀπασχολήσεως.
6. - Ἀξιόλογος μεταβολὴ τῶν καταναλωτικῶν μονάδων (οἰκογενειῶν ἢ ἀτόμων) ἀπὸ τὰς κατωτέρας εἰς τὰς ἀνωτέρας εἰσοδηματικὰς τάξεις καὶ κυρίως εἰς τὴν εἰσοδηματικὴν τάξιν τῶν 200 χιλ. δρχ. καὶ ἄνω.

1) Ὑψηλὸν ποσοστὸν εἰσοδήματος ἐκ τῆς Βιομηχανίας καὶ Ἐμπορίου, ὡς καὶ ἐξ Ὑπηρεσιῶν παρατηρεῖται εἰς ὅλας τὰς μητροπολιτικὰς περιοχάς.

2) Τὸ ἴδιον φαινόμενον παρατηρεῖται εἰς ὀρισμέναις ἄλλαις χώραις, αἱ περιοχαὶ τῶν ὀπῶν εὑρέθησαν ὑπὸ τὰς ἰδίας συνθήκας. Βλ. : Ivo Vinski, «Regional Distribution of National Wealth in Yugoslavia», Regional Sciences Association, Papers Vol. VIII, 1962. pp. 134 - 135.